

РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

з дисципліни «ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

лекційні заняття, годин – 30

Викладач – О.І. Афанасьєв

Тема 1. ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДСТАВИ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ

Лекція 1. Предмет філософії та методології науки

1 Співвідношення філософії та науки. Філософія науки. Сцієнтистська та антисцієнтистська орієнтація філософії науки.

2 Філософсько-методологічні проблеми науки: світоглядні, онтологічні, епістемологічні, когнітивні, методологічні, аксіологічні, соціокультурні.

3 Філософія та методологія науки у світлі філософських доктрин: позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм, структуралізм, феноменологія, постмодернізм, культурно-історична філософія науки, герменевтика. Лінгвістичний аспект у сучасній філософії та методології науки.

Лекція 2. Наука та науковий світогляд

1 Особливі компоненти науки (учені, наукові установи й організації, наукове знання, спеціальні методи, спеціальна мова). Наука як виробництво нових знань.

2 Класифікація наук. Гуманітарні, соціальні, технічні та природничі науки.

3 Особливості наукового світогляду, відмінність від художнього, філософського та релігійного освоєння світу.

4 Роль науки у сучасній освіті і формуванні особистості.

Лекція 3. Виникнення науки й основні етапи її розвитку

1 Проблема періодизації історії науки. Елементи науковості в античності, середньовіччі, в епоху Відродження.

2 Виникнення класичної науки. Розробка нової моделі наукового дослідження.

3 Наукова революція кінця XIX - початку XX ст. Некласична наука.

Лекція 4. Особливості сучасної науки

1 Постнекласична наука. Сучасне розуміння детермінізму.

2 Основні риси сучасної науки. Комплексний характер наукових досліджень. Роль науки у вирішенні глобальних проблем.

3 Дисциплінарність, міждисциплінарність, трансдисциплінарність у сучасній науці.

Лекція 5. Основні засади науки

1 Ідеали та норми науки, форми їхнього існування, Рівні ідеалів і норм науки.

2 Наукова картина світу. Зміна наукових картин світу. Наукова картина світу і наукове дослідження.

3 Філософські засади науки. Роль філософських засад науки в науковому дослідженні.

Лекція 6. Наука в соціокультурному контексті

1 Наука як соціальний інститут. Наукові співтовариства і держава. Державне і недержавне регулювання науки.

2 Наука як професія.

3 Наука та ідеологія. Феномен ідеологізованої науки.

Тема 2. ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Лекція 7. Моральні норми і цінності науки.

- 1 Концепція етосу науки Р. Мертона.
- 2 Заборони в науці. Кодекс професійної чесності вчених.
- 3 Свобода наукової творчості і соціальна відповідальність вчених.

Лекція 8. Етос сучасної науки і професіоналізм.

1. Основні етичні проблеми науки.
2. Професіоналізм, ділетантизм і аматорство в науці.

Тема 3. ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Лекція 9. Філософсько-методологічний контекст структури та динаміки наукового пізнання

- 1 Філософія науки про емпіричне та теоретичне знання.
2. Форми фіксації та розвитку наукового знання. Філософсько-методологічний зміст наукових законів та понять.
3. Форми розвитку наукового знання. Науковий факт, проблема, гіпотеза, теорія. Їх філософсько-методологічний сенс.
4. Філософсько-методологічні ознаки теорій. Науково-технічні та гуманітарні теорії. Типи гуманітарних теорій.

Лекція 10. Філософсько-методологічна специфіка наукового знання 1 Наукове знання, його риси та особливості. Проблема демаркації наукового та позанаукового знання.

2 Поняття істини в науці. Істинність та розуміння. Істинність та загальнозначущість. Концепції істини та її критерію.

3 Проблема обґрунтування наукового знання. Емпіризм, раціоналізм, прагматизм.

4 Концепція неявного (особистісного) знання. Проблема об'єктивації особистісного знання у науці.

Лекція 11. Філософські аспекти методу та методології

1. Поняття методу. Науковий метод. Класифікації методів.
2. Поняття методології. Рівні методологічного аналізу. Методологічні поняття.
3. Проблема науковості методу.

Тема 4. ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Лекція 12. Філософсько-методологічні проблеми раціоналізму та творчості

1. Філософсько-методологічні проблеми наукової творчості.
2. Раціональне як філософсько-методологічна проблема.
3. Раціональність і творчість.

Лекція 13. Філософсько-методологічні проблеми історичних моделей науки

1. Концепція росту наукового знання Карла Поппера.
- 2 Наукова парадигма і наукове співтовариство. Наукові революції і нормальна наука.
- 3 Методологічний еволюціонізм та анархізм. Культурно-історичні моделі.
4. Парадигми в гуманітарних дисциплінах.

Лекція 14. Функції науки і наукове дослідження

- 1 Науковий опис. Види опису в науці. Принцип додатковості опису.
- 2 Пояснення в структурі наукової творчості. Види наукових пояснень. Пояснення і обґрунтування знань. Пояснення і передбачення.

3 Проблема розуміння як функція науки. Розуміння як результат і процес. Розуміння та інтерпретація наукових текстів.

Лекція 15. Філософія техніки

1. Поняття філософії техніки. Еволюція поняття «техніка».
2. Наука, техніка, технологія. Нанонаука.
3. Техніка як філософсько-антропологічна проблема.